

Esport i autoconcepte físic en la preadolescència

- **ALFREDO GOÑI GRANDMONTAGNE**
- **SONIA RUIZ DE AZÚA GARCÍA**
- **ARANTZA RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ**

Facultat de Psicologia.
Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació.
Universitat del País Basc

■ Paraules clau

Autoconcepte físic, Esport, Preadolescència, Massa corporal

Resum

Es considera provat que l'activitat física i la pràctica esportiva tenen una relació directa amb l'autoconcepte i que la relació esmentada és bidireccional. Cal, però, matisar aquesta afirmació, perquè també se sap, per exemple, que no de tota activitat física se'n deriven, ras i curt, efectes beneficiosos, que s'han trobat associacions entre la insatisfacció corporal i l'exercici físic excessiu o que resulta inadequat al·ludir a l'autoconcepte de forma genèrica sense diferenciar-ne dimensions.

En aquest estudi, realitzat amb 343 estudiants de 13 a 16 anys, s'ofereixen dades obtingudes mitjançant un nou Qüestionari d'Autoconcepte Físic (QAF) que permeten de precisar la relació existent entre l'autoconcepte físic i variables com ara la pràctica esportiva, el gènere, l'edat, l'índex de massa corporal i el grau de satisfacció corporal.

Introducció

Entre l'activitat física i l'autoconcepte existeix una relació positiva bidireccional, fet al qual ja hem tingut ocasió de referir-nos en aquestes mateixes pàgines (Goñi i Zulaika, 2000a), tot aportant dades que mostren que l'autoconcepte dels qui practiquen l'esport escolar, als 10 i 11 anys, és superior al dels qui no el practiquen.

Però seria un error pensar que es coneix a la perfecció la naturalesa de la relació esmentada. En primer lloc, resulten poc apropiades les referències a l'autoconcepte quan es realitzen de forma genèrica, és a dir, sense diferenciar-ne les dimensions. Per exemple, si es tracta de clarificar la relació existent entre l'autoconcepte i la pràctica esportiva, el que importa conèixer no és l'autoconcepte global sinó l'autoconcepte físic de les persones. D'una altra banda, tampoc no és cert que de tota activitat física se'n derivin automàticament efectes beneficiosos per al desenvolupament personal; és més, en els nostres dies van augmentant els casos en què l'exercici físic inadequat té molta relació amb la insatisfacció corporal (Baile, 2003) i les situacions en què es comprova una relació negativa entre la pràctica esportiva habitual i la imatge corporal (Davis, 1990; Lo-

land, 2000). Tot i amb això, l'afirmació actualment més sostenible és que es tracta d'una relació ambigua (Hausenblas i Fallon, 2002) i, per descomptat, no investigada de manera exhaustiva (Raich *et al.*, 1996).

Tampoc no es disposa d'una informació completa sobre com es construeix evolutivament l'autoconcepte físic i, particularment, en aquestes etapes decisives de la preadolescència i de l'adolescència, en les quals precisament la tasca del professorat d'Educació Física resulta tan important i, ben sovint, tan difícil.

Ara bé, hi ha una carència que resulta especialment important, tant des del punt de vista educatiu com des de la preocupació per l'avenç del coneixement: no comptem amb un instrument de mesura adequat, en castellà, de l'autoconcepte físic. És cert que en el nostre entorn s'han dut a terme importants investigacions, bo i utilitzant traduccions de qüestionaris redactats originàriament en llengua anglesa, com ara els SDQ-Self Description Questionnaires (Elexpuru i Villa, 1992; Núñez i González-Pienda, 1994)) o el PSPP-Physical Self-Perception Profile (Moreno, 1997; Goñi i Zulaika, 2000b; Goñi i Zulaika, 2001). Però es tracta d'instruments de mesura no comercialitzats, amb les limitacions que això suposa per al seu ús, mentre que els qüestionaris d'autoconcepte més utilitzats entre nosaltres (AFA, de Musitu, García i Gutierrez, 1994; AF5, de García i Musitu, 2001) no contempen, o no ho fan prou detalladament, l'autoconcepte físic.

I no té cap justificació que un qüestionari d'autoconcepte deixi de banda l'autoconcepte físic. La dimensió física figura des

■ Abstract

It is considered proved that the physical activity and the sport practise keep direct relation with the self-concept and that this relation is bidirectional. But this affirmation precises to be clarified since also it is known, for example, that they don't derive without more beneficial effects of all physical activity, that associations have been found between the corporal dissatisfaction and the excessive physical exercise or that turns out inadequate to allude to self-concept of generic form without differentiating dimensions from the same one.

In this study, made with 343 students of 13 to 16 years, facts from a new Questionnaire of Physical Self-concept are offered that allow needing the existing relationship between the physical self-concept and variables such as, sport practise, genus, age, the index of corporal mass and the degree of corporal satisfaction.

■ Key words

Physical self-concept, Sport, Preadolescence, Corporal mass

d'un principi en el model jeràrquic i multi-dimensional de l'autoconcepte comunament admès en els nostres dies (Shavelson *et al.*, 1976). Però des de fa uns quinze anys diversos autors (Fox i Corbin, 1989; Marsh i Shavelson, 1985; Marsh i Peart, 1988; Whitehead, 1995...) s'estan esforçant per aconseguir una descripció més precisa de l'autoconcepte físic i també la identificació de possibles subdominis o subdimensions d'aquell. Una de les propostes més sòlides pel que fa a aquest tema, la de Fox (1997), contempla quatre subdimensions específiques (habilitat, condició, atractiu i força) que se situen en un nivell de menor concreció que no pas l'autoconcepte físic general, el qual, paral·lelament, apareix en un rang jeràrquic inferior al de l'autoconcepte general. La naturalesa d'aquestes facetes de l'autoconcepte respon a la descripció següent:

- L'*Habilitat Física* fa referència a la percepció de la competència atlètica i esportiva, entenent com a tals les qualitats ("sóc bo/bona"; "tinc qualitats") i habilitats ("em veig hàbil"; "em veig desimbolt") per a la pràctica dels esports, la capacitat d'aprendre esports, la seguretat i la predisposició personal davant els esports.
- La percepció de la *Condició Física*, o forma física, inclou l'avaluació de la resistència i l'energia i també de la confiança en l'estat físic propi.
- Per *Atractiu Físic* s'entén la percepció de l'aparença física pròpia, la seguretat i satisfacció amb la imatge corporal.
- *Força* és la dimensió de l'autoconcepte físic consistent a veure's i/o sentir-se fort, amb capacitat per aixecar pes, amb seguretat davant d'exercicis que exigeixen força i amb predisposició a realitzar aquests exercicis.
- Com a *Autoconcepte físic general* s'entén l'opinió i sensacions positives (felicitat, satisfacció, orgull i confiança) en el físic.
- L'*Autoconcepte general* es fa palès en el grau de satisfacció amb un/a mateix/a i amb la vida en general.

Des d'una perspectiva educativa, la identificació de subdominis de l'autoconcepte

físic té considerable importància, atès que la modificabilitat de l'autoconcepte s'incrementa a mesura que les seves dimensions són més específiques i concretes; això vol dir, per exemple, que la percepció de l'habilitat física pròpia és més educable i canviable que no pas l'autoconcepte general. Les possibilitats de provocar canvis augmentaran en la mesura en què s'aconsegueixi d'identificar els factors que s'associen de manera diferencial amb el desenvolupament d'unes dimensions o altres de l'autoconcepte físic; dit d'una altra manera, pren un interès enorme conèixer de què depèn un desenvolupament adequat de les autopercepcions sobre l'atractiu físic, o sobre la condició física, o sobre la força, o sobre l'habilitat. I ja comencem a disposar d'alguna interessant informació pel que fa a aquest tema.

Encara no es coneix gran cosa sobre la trajectòria evolutiva de l'autoconcepte físic general tot i que, pel que ha estat documentat fins ara, sembla experimentar un descens durant la preadolescència (12 a 14 anys) i una major diferenciació interna durant l'adolescència i la joventut (Núñez i González-Pienda, 1994), sense que s'hagin realitzat encara prou estudis diferencials sobre cada una de les seves dimensions (Goñi *et al.*, 2002). Tanmateix, estan ben confirmades les diferències de gènere: les noies acostumen a estar més preocupades pels aspectes físics que no pas els nois, sobretot per l'aparença física i pel control del pes (Collins, 1991).

Les relacions entre autoconcepte i activitat/educació física han estat objecte de nombrosos estudis des de fa dècades (Zulaika, 1999); ara bé, les úniques investigacions que ara com ara mantenen interès, i que repassem a continuació, són les que s'han dut a terme des de la moderna comprensió de l'autoconcepte com a una entitat multidimensional i jeràrquica (Fox, 1997).

Les respostes al qüestionari PSPP permeten de discriminar quins adolescents desenvolupen activitat física i quins no, i fins i tot quins despleguen una activitat esportiva alta o baixa, en funció de com perceben la seva *força*, *condició física* i *habili-*

tat física (Fox, 1988); aquells que punten baix en condició i en habilitat física percebudes tendeixen a evitar l'exercici físic mentre que els que ofereixen les percepcions més altes en aquestes dues dimensions són els més actius.

També s'han comprovat els efectes beneficiosos de l'exercitació aeròbica (Brown *et al.*, 1988) i de la dansa (Blackman *et al.*, 1988) sobre algunes dimensions de l'autoconcepte, i en particular sobre l'*autoconcepte físic general*, encara que no sobre l'*autoconcepte general*.

Marsh i Peart (1988), d'altra banda, van trobar que la participació en activitats aeròbiques tenia un important efecte sobre l'*habilitat física* percebuda i força menor sobre la percepció de l'*atractiu físic*. Bakker (1988) va comprovar amb sorpresa que les adolescents que participaven en classes de ball presentaven un autoconcepte físic més baix que no pas les no participants, concretament en la percepció de dues dimensions, l'*habilitat física* i l'*atractiu físic*, cosa que porta a preguntar-se si potser és l'ambient obsessiu i crític de determinats gimnasos el que acaba fomentant aquests efectes contraproductius. Hayes *et al.* (1995) van trobar que solament la subescala de *condició física* mantenia relació amb l'activitat física en el cas de les dones, mentre que les autopercepcions dels homes en totes les subescales correlacionaven amb l'activitat física.

Observacions d'aquesta mena contenen un interès considerable i, sobretot, encoratgen a continuar investigant en un camp, amb prou feines esbossat, que genera notables expectatives: les d'identificar de forma precisa els factors que incideixen de manera diferencial en el desenvolupament d'unes dimensions o d'altres de l'autoconcepte físic, ateses les possibilitats d'intervenció educativa que aquest coneixement procuraria.

El propòsit de la nostra investigació va consistir a indagar fins a quin punt unes i altres dimensions de l'autoconcepte físic poden aparèixer associades amb diverses variables com ara la pràctica esportiva (freqüència i tipus d'esport), el gènere, l'edat, l'índex de massa corporal i el grau de satisfacció corporal.

■ TAULA 1.
Diferències de puntuació en les dimensions de l'autoconcepte físic en funció del gènere.

SUBESCALES	GÈNERE	N (%)	MITJANA	σ	t	SIG.
Habilitat física	Home	46,7	26,08	5,64	3,898	,000**
	Dona	53,3	22,71	5,51		
Condicció física	Home	46,7	26,19	5,70	5,142	,000**
	Dona	53,3	21,33	6,44		
Atractiu físic	Home	46,7	25,74	6,41	4,264	,000**
	Dona	53,3	21,13	7,42		
Força	Home	46,7	25,82	5,22	6,759	,000**
	Dona	53,3	20,06	5,73		
Autoconcepte físic general	Home	46,7	29,17	5,83	5,040	,000**
	Dona	53,3	24,11	7,12		
Autoconcepte general	Home	46,7	28,87	5,30	2,129	,035*
	Dona	53,3	27,02	5,85		

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$

■ TAULA 2.
Diferències en les subescales del QAF en funció de l'edat.

SUBESCALES	EDATS	N (%)	MITJANA	σ	F	SIG.
Habilitat física	13	10,9	23,89	5,73	,588	,624
	14	27,3	23,42	5,97		
	15	32,7	24,91	6,38		
	16	29,1	24,54	5,13		
Condicció física	13	10,9	25,67	6,49	1,869	,137
	14	27,3	23,02	6,74		
	15	32,7	24,48	6,51		
	16	29,1	22,13	6,29		
Atractiu físic	13	10,9	23,39	7,11	1,744	,160
	14	27,3	21,91	8,82		
	15	32,7	25,07	6,89		
	16	29,1	22,63	6,15		
Força	13	10,9	24,22	5,53	1,500	,217
	14	27,3	21,36	6,32		
	15	32,7	22,54	6,32		
	16	29,1	23,71	6,18		
Autoconcepte físic general	13	10,9	26,56	6,96	1,281	,283
	14	27,3	24,93	7,63		
	15	32,7	27,65	6,72		
	16	29,1	26,79	6,52		
Autoconcepte general	13	10,9	27,78	6,84	1,308	,274
	14	27,3	27,47	5,49		
	15	32,7	29,13	5,57		
	16	29,1	27,04	5,44		

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$

■ TAULA 3.
Puntuació en les subescales del QAF associades amb la freqüència amb què es practica l'esport.

SUBESCALES	FREQÜÈNCIA DE PRÀCTICA	N (%)	MITJANA	σ	t	SIG.
Habilitat física	Esporàdica	51,20	22,21	6,02	-4,996	,000**
	Habitual	48,8	26,43	4,76		
Condicció física	Esporàdica	51,20	21,18	6,31	-5,206	,000**
	Habitual	48,8	26,11	5,88		
Atractiu físic	Esporàdica	51,20	22,21	7,04	-1,880	,062
	Habitual	48,8	24,33	7,50		
Força	Esporàdica	51,20	21,41	6,41	-2,958	,004**
	Habitual	48,8	24,20	5,68		
Autoconcepte físic general	Esporàdica	51,20	25,09	6,75	-2,586	,011*
	Habitual	48,8	27,86	7,05		
Autoconcepte general	Esporàdica	51,20	27,39	5,73	-1,130	,260
	Habitual	48,8	28,38	5,60		

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$

Mètode

Mostra

Van participar en aquest estudi 343 estudiants preadolescents, de 13 a 16 anys, pertanyents a diferents col·legis públics de les províncies de Burgos i de Guipúscoa, dels quals 160 eren nois i 183 eren noies. La distribució per edats va ser la següent: 37 (10,9 %) de 13 anys; 94 (27,3 %) de 14 anys; 112 (32,7 %) de 15 anys; i 100 (29,1 %) de 16 anys.

Instruments

Van emplenar el *QAF-Qüestionari d'Autoconcepte Físic*, un instrument construït recentment, que en els estudis preliminars ha ofert índexs psicomètrics satisfactoris, i que consta de 36 ítems distribuïts en les subescales següents: Habilitat Física, Condició Física, Atractiu Físic, Força, Autoconcepte Físic General i Autoconcepte General (Goñi, Liberal i R. de Azúa, en premsa).

Es van recollir diverses dades sobre la pràctica esportiva dels escolars, per tal de poder agrupar-los en funció de la freqüència de pràctica (esporàdica/habitual) i del tipus d'esport (lliure, escolar o federat).

Es va calcular l'índex de Massa Corporal de tots els subjectes, després de prendre nota del seu pes i alçada, mitjançant la

fórmula següent: $IMC = \text{pes}/\text{altura}^2$. A partir d'aquest índex se'ls va classificar en tres grups: pes baix = puntuacions inferiors a 20; pes normal = puntuacions entre 20 i menys de 25; sobrepès = puntuacions de 25 cap amunt.

Se'ls va aplicar, finalment, l'EDI: Inventari de Trastorns de la Conducta Alimentària (Garner, 1990; TEA, 1998). Es tracta d'un qüestionari utilitzat primordialment amb fins de diagnòstic clínic. Consta de 64 ítems que s'agrupen en vuit escales, però per a aquest estudi van interessar tan sols els resultats donats en l'escala general (EDI-total) i en altres quatre particulars, les d'impuls per apriar-se, bulímia, insatisfacció corporal i autoavaluació negativa. Unes puntuacions altes en aquest qüestionari indiquen un elevat grau d'insatisfacció corporal i un potencial risc de patir trastorns de comportament alimentari.

Resultats

Els nois mostren unes puntuacions superiors a les de les noies en totes les escales del qüestionari (*taula 1*). Es tracta, a més a més, de diferències estadísticament significatives encara que és en la subescala de l'Autoconcepte General on la distància és menor.

No resulten significatives, en canvi, les diferències associades amb l'edat (*taula 2*). Les puntuacions no segueixen a més a més unes tendències evolutives que responguin a un patró determinat.

En quatre dimensions de l'autoconcepte (habilitat física, condició física, força i autoconcepte físic general) les percepcions dels qui practiquen l'esport de forma habitual (tres o més dies per setmana) són superiors a les dels qui el practiquen esporàdicament (gairebé mai o algun cop per setmana). No s'observen en canvi diferències significatives ni en la percepció de l'atractiu físic ni en l'autoconcepte general entre practicants esporàdics i habituals (*taula 3*). Es repeteixen les diferències significatives en contrastar les puntuacions obtingudes pels subjectes de la mostra en funció de la modalitat esportiva. Se'ls va agrupar en tres categories: els qui no practiquen cap esport (15,5 %), els qui practiquen l'esport tant per lliure com esport escolar (64,5 %) i els qui fan esport federat (20 %). En totes les subescales d'autoconcepte físic (però no en la d'autoconcepte general) les puntuacions més baixes les ofereix el grup que no practica l'esport i les més altes el grup que practica l'esport federat, mentre que el grup que practica l'esport per lliure i/o esport escolar acaba en posició intermèdia (*taula 4*).

SUBESCALES	TIPUS D'ESPORT	N (%)	MITJANA	σ	F	SIG.
Habilitat física	Cap	15,5	19,54	6,61	18,653	,000**
	Escolar i lliure	64,5	23,86	5,31		
	Federat	20	28,19	3,55		
Condició física	Cap	15,5	18,29	7,45	19,830	,000**
	Escolar i lliure	64,5	23,15	5,94		
	Federat	20	28,32	4,20		
Atractiu físic	Cap	15,5	19,08	6,97	8,860	,000**
	Escolar i lliure	64,5	22,69	7,10		
	Federat	20	27,03	6,97		
Força	Cap	15,5	18,83	6,20	6,430	,002**
	Escolar i lliure	64,5	22,84	5,63		
	Federat	20	24,45	6,62		
Autoconcepte físic general	Cap	15,5	23,38	7,37	8,265	,000**
	Escolar i lliure	64,5	25,57	6,90		
	Federat	20	30,29	5,57		
Autoconcepte general	Cap	15,5	27,29	5,50	4,701	,010**
	Escolar i lliure	64,5	26,96	5,70		
	Federat	20	30,42	4,97		

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$

■ **TAULA 4.**
Diferències de puntuació en les subescales del QAF en funció del tipus d'esport que es practica.

■ **TAULA 5.**
 Relació entre les puntuacions en les subescales del QAF i la massa corporal.

SUBESCALES	MASSA CORPORAL	N (%)	MITJANA	σ	F	SIG.
Habilitat física	Pes baix	47,25	25,60	5,90	5,068	,007**
	Normal	44,05	24,47	5,98		
	Sobrepès	8,7	22,00	5,87		
Condicció física	Pes baix	47,25	26,04	6,33	14,145	,000**
	Normal	44,05	24,05	6,42		
	Sobrepès	8,7	19,57	6,14		
Atractiu físic	Pes baix	47,25	24,94	7,08	5,910	,003**
	Normal	44,05	24,35	6,65		
	Sobrepès	8,7	20,17	8,18		
Força	Pes baix	47,25	21,61	6,00	4,075	,018*
	Normal	44,05	23,19	6,26		
	Sobrepès	8,7	24,40	6,39		
Autoconcepte físic general	Pes baix	47,25	27,74	6,05	6,711	,001**
	Normal	44,05	26,30	6,66		
	Sobrepès	8,7	23,27	7,14		
Autoconcepte general	Pes baix	47,25	29,08	5,65	3,652	,027*
	Normal	44,05	27,91	5,55		
	Sobrepès	8,7	26,40	5,65		

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$

També es constaten associacions estadísticament molt significatives entre les puntuacions en totes les subescales del QAF i la classificació dels subjectes en tres grups segons la seva massa corporal (taula 5).

La puntuació més alta en autoconcepte l'aporta el grup de persones primes, mentre que les persones amb sobrepès mostren l'autoconcepte més baix; la cosa canvia, sense que resulti sorprenent, en el domini de la força on els qui tenen sobrepès s'autoperceben com els més forts. L'autoconcepte físic, en totes les subescales del QAF excepte en la de *Força*, apareix, finalment, directament relacionat amb les puntuacions en la subescala d'*In-satisfacció Corporal* de l'EDI (taula 6); es tracta d'una correlació negativa amb una alta significança.

Discussió

En l'àmbit de l'educació física hi ha una convicció generalitzada que la pràctica esportiva afavoreix el desenvolupament per-

sonal i també hi ha la idea que entre autoconcepte i rendiment esportiu es produeixen vinculacions importants. El tema d'aquest article, doncs, no és especialment nou; sí que ho és, en canvi, abordar-lo des d'una concepció multidimensional de l'autoconcepte físic segons la qual poden haver dimensions que es beneficiïn més que d'altres de la pràctica esportiva i, a la inversa, la pràctica i fins i tot el rendiment esportiu tal vegada podrien dependre més d'unes autopercepcions que d'altres, en referència al jo físic.

Els resultats posen de manifest que les noies mantenen, durant la preadolescència, percepcions inferiors a les dels nois en totes les dimensions de l'autoconcepte, i això possiblement no és més que un reflex fidel de la pressió social molt més exigent en aquest sentit sobre la dona que sobre l'home. D'una altra banda, aquest estudi confirma la zigzaguejant trajectòria evolutiva, ja observada en investigacions prèvies (Goñi *et al.*, 2002), que experimenta l'autoconcepte físic durant l'adolescència. Totes dues dades inviten, en

una mateixa direcció, a prestar una atenció educativa especial als preadolescents, i sobretot a les preadolescents, per tal d'ajudar-los a elaborar un marc interpretatiu adequat del seu jo físic.

En particular, però, ens interessava precisar les associacions entre l'autoconcepte físic i la pràctica esportiva. I els resultats són alhora coherents i estimulants. No hi havia per què esperar una percepció més alta de *l'atractiu físic* i sí, en canvi, de *l'habilitat, condició física i força*, dels qui practiquen l'esport de forma habitual davant dels qui el practiquen de forma esporàdica; i això és el que confirmen les dades; resulta fins i tot que el grup que no practica cap esport és el que reflecteix un autoconcepte més baix en totes les subescales del QAF. Cal demanar-se, tanmateix, com és possible que en aquest estudi aparegui una relació positiva entre autoconcepte físic i esport, malgrat que, com s'ha vist a la introducció, en altres estudis aquesta relació revesteix un caràcter ambigu i fins i tot negatiu. I potser l'explicació radiqui en el fet que els subjectes estudiats

aquí són preadolescents escolaritzats normalment, mentre que d'altres estudis s'han realitzat amb persones amb unes certes peculiaritats, com ara la de rebre atenció clínica o la de practicar intensament l'esport. Les nostres dades, doncs, autoritzen a afirmar, a partir d'una mostra de població adolescent no clínica, que les persones que fan esport es veuen físicament millor que les qui no en practiquen o, a la inversa, que els qui tenen un autoconcepte físic positiu realitzen exercici físic.

Més prevencions suscita la interpretació de la causa que es produeixin diferències entre el grup dels qui practiquen l'esport federat i el grup d'esport escolar/lliure. Vam decidir d'incloure en el nostre estudi aquesta variable de la modalitat esportiva, més que res, per posar a prova l'eventual capacitat del QAF per discriminar matisos d'aquest caire. I són prou evidents els resultats a favor de la capacitat discriminatòria del test. Pel que fa a donar una explicació de per què la pràctica de l'esport federat s'associa amb millors índexs d'autoconcepte que no pas d'altres formes de fer esport, ens estimem més que resti com una qüestió oberta sobre la qual esperem d'incidir-hi amb més precisió de disseny en futurs treballs d'investigació.

La relació observada entre l'Índex de Massa Corporal (IMC) i l'autoconcepte físic és contundent: les persones més primes són

les que ofereixen la percepció física més positiva mentre que les persones amb sobrepès manifesten pitjor autoconcepte físic que no pas les de pes normal i les de pes baix. Aquestes dades admeten més d'una interpretació, però és raonable sospitar que potser confirmen que l'autoacceptació dels nostres adolescents depèn de la seva adequació als estereotips estètics socials.

D'altra banda, les correlacions entre les respostes al qüestionari QAF i les respostes a les escales de l'EDI més directament relacionades amb els trastorns de comportament alimentari (les presentades en aquest informe) són altes; per dir-ho de forma més gràfica, s'observen moltes correlacions de signe negatiu entre puntuacions altes en l'EDI, que indicarien propensió a patir trastorns alimentaris, i puntuacions altes en el QAF que reflecteixen un autoconcepte físic positiu. I a la inversa, es comprova l'existència d'una associació directa entre un baix autoconcepte físic i el risc de patir trastorns alimentaris, amb la qual cosa queda autoritzada la utilització del primer índex (pobra autopercepció física) com a alerta diagnòstica de trastorns alimentaris.

Tot aquest conjunt de dades obtingudes mitjançant el nou test que presentem resulten d'interès; però la cosa més important és que no passen de ser una mostra de la rica informació que a partir d'ara es

podrà anar obtenint amb la utilització del Qüestionari d'Autoconcepte Físic. El que hem tractat de comprovar fins ara és si el QAF mostrava capacitat de discriminar les diferències interindividuals que presumiblement existeixen en l'autoconcepte físic general i en l'autopercepció de les seves diverses dimensions. La confirmació d'aquest tret psicomètric, afegida a índexs satisfactoris pel que fa a la fiabilitat i estructura factorial del QAF (Goñi, Liberal i Ruiz de Azúa, en impremta), n'avalarien l'ús. I, efectivament, l'instrument ha mostrat sensibilitat per copsar diferències associades amb totes les variables estudiades: gènere, edat, freqüència i tipus d'activitat esportiva, índex de massa corporal i trastorns del comportament alimentari. Les seves propietats psicomètriques en fan molt recomanable l'ús amb finalitats diagnòstiques, investigatives i educatives. I, mentre no se'n faci una publicació completa, de bon grat el posarem a disposició de qui ens el sol·liciti.

Un cop confirmada la viabilitat de mesurar les diferents dimensions de l'autoconcepte físic, s'obren ara les portes a l'estudi separatament de cada dimensió i dels factors que incideixen en el seu desenvolupament com, per exemple, el tipus d'intervenció educativa que afavoreixi més específicament l'autopercepció de l'atractiu físic, de la condició física, de l'habilitat física, de la força...

■ Taula 6.

Correlació entre les escales de l'EDI i les del QAF.

	HABILITAT FÍSICA	CONDICIÓ FÍSICA	ATRACTIU FÍSIC	FORÇA	AUTOCONCEPTE FÍSIC GENERAL	AUTOCONCEPTE GENERAL
IA	,151*	-,026	-,264**	,058	-,133	-,229**
	,043	,729	,000	,440	,075	,002
BUL	-,065	-,106	-,207**	,032	-,205**	-,321**
	,385	,158	,005	,670	,006	,000
IC	-,179**	-,389**	-,454**	-,108	-,522**	-,555**
	,016	,000	,000	,149	,000	,000
AU	-,010	-,155	-,301**	-,024	-,274**	-,385**
	,896	,038	,000	,747	,000	,000
EDI-TOT	,105	-,083	-,294**	,033	-,229**	-,397**
	,160	,267	,000	,658	,002	,000

* $p \leq ,05$ ** $p \leq ,01$
 Escales de l'EDI: IA: Motivació per aprimar; BUL: Bulímia; IC: Insatisfacció corporal; AU: Autoavaluació negativa; EDI-TOT: Suma de totes les escales de l'EDI.

Bibliografia

- Bakker, F. C. (1988). Personality differences between young dancers and nondancers. *Personality and Individual Differences*, 9, 121-131.
- Blackman, L.; Hunet, G.; Hilyer, J. i Harrison, P. (1988). The effects of dance team participation on female adolescent physical fitness and self-concept. *Adolescence*, 23, 437-448.
- Brown, S. W.; Welsh, M. C.; Labbe, E. E., Vit-tuli; W. F. i Kulkarni, P. (1992). Aerobic exercise in the psychological treatment of adolescents. *Perceptual and Motor Skills*, 45, 252-254.
- Collins, M. E. (1991). Body figure perceptions and preferences among preadolescent children. *International Journal of Eating Disorders*, 10, 199-208.
- Davis, C. (1990). Weight and diet preoccupation and addictiveness: the role of exercise. *Personality and Individual Differences*, 11, 823-827.
- Elxepuru, I. i Villa, A. (1992). *Autoconcepto y educación. Teoría, medida y práctica pedagógica*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaur-laritzia.
- Fox, K. R. (1988). The self-esteem complex and youth fitness. *Quest*, 40, 230-246.
- Fox, K. R. (ed.) (1997). *The physical self. From motivation to well-being*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Fox, K. R. i Corbin, C. B. (1989). The Physical Self-perception Profile: development and preliminary validation. *Journal of Sport and Exercise Psychologist*, 11, 408-430.
- García, F. i Musitu, G. (2001). *Autoconcepto Forma 5*. Madrid: TEA.
- Garner, D. M. (1990). *EDI. Inventario de trastornos de la conducta alimentaria. Manual*. Madrid: TEA, 1998.
- Goñi, A.; Liberal, I. i Ruiz de Azúa, S. (en premsa). El autoconcepto físico y su medida. Propiedades psicométricas de un nuevo cuestionario. *Revista de Psicología del Deporte*.
- Goñi, A.; Palacios, S.; Zulaika, L. M.; Madariaga, J. M. i Ruiz de Azúa, S. (2002). *El autoconcepto físico de los escolares entre 10 y 14 años. Versión del CY-PSPP*. (Informe d'investigació inèdit).
- Goñi, A. i Zulaika, L. M. (2000a). La participación en el deporte escolar y el autoconcepto en escolares de 10/11 años de la provincia de Guipúzcoa. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 59, 6-10.
- (2000b). Relationships between physical education classes and the enhancement of fifth grade pupils' self-concept. *Perceptual and Motor Skills*, 91, 146-150.
- (2001). L'éducation physique dans l'école et l'amélioration du autoconcepte physique *Staps. Revue Internationale de l'Éducation Physique et du Sport*, 56, 75-92.
- Hausenblas, H. A. i Fallon, E. A. (2002). Relationship among body image, exercise behavior, and exercise dependence symptoms. *International Journal of Eating Disorder*, 32(2), 179-185.
- Hayer, S. D.; Crocker, P. R. i Kowalski, K. (1995). Gender differences in physical self-perceptions, global self-esteem and physical activity: evaluation of Physical Self-Perception Profile model. *Journal of Sport Behavior*, 22(1), 1-14.
- Loland, N. W. (2000). The aging body: Attitudes toward bodily appearance among physically active and inactive women and men of different ages. *Journal of Aging and Physical Activity*, 8, 197-213.
- Marsh, H. W. i Peart, N. D. (1988). Competitive and cooperative physical fitness training programs for girls: Effects on physical fitness and multidimensional self-concepts. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 390-407.
- Marsh, H. W. i Shavelson, R. J. (1985). Self concept: its multifaceted, hierarchical structure. *Educational Psychologist*, 20, 107-123.
- Moreno, Y. (1997). *Propiedades psicométricas del Perfil de Autopercepción Física (PSPP)*. Tesis doctoral no publicada. Valencia: Universidad.
- Musitu, G., García, F. i Gutiérrez, M. (1994). *Autoconcepto Forma-A. Manual*. Madrid: TEA.
- Núñez, J. C. i González-Pienda, J. A. (1994). *Determinantes del rendimiento académico. Variables cognitivo-motivacionales, atribucionales, uso de estrategias y autoconcepto*. Oviedo: Universidad.
- Raich, R. M.; Torras, J. i Figueras, M. (1996). Estudio de la imagen corporal y su relación con el deporte en una muestra de estudiantes universitarios. *Análisis y Modificación de Conducta*, 22(85), 603-626.
- Shavelson, R. J.; Hubner, J. J. i Stanton, J. C. (1976). Self concept: validation of construct interpretations. *Review of Educational Research*, 46, 407-441.
- Sonstroem, R. J.; Harlow, L. L. i Josephs, L. (1994). Exercise and self-esteem: validity of model expansion and exercise associations. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29-42.
- Whitehead, J. R. (1995). A study of children's self-perceptions using a adapted Physical Self-Perception questionnaire. *Pediatric Exercise Science*, 7, 133-152.
- Zulaika, L. M. (1999). Educación física y mejora del autoconcepto. Revisión de la investigación. *Revista de Psicodidáctica*, 8, 101-120.